Czym są uprawnienia SEP i kto ich potrzebuje

> Uprawnienia SEP to potwierdzone świadectwem kwalifikacje do eksploatacji albo dozoru nad określonymi urządzeniami energetycznymi, podzielone na trzy grupy według rodzaju energii i dwa rodzaje według charakteru wykonywanej pracy.

Stan prawny na 4 października 2026: *rozporządzenie o kwalifikacjach Dz.U. 2022 poz. 1392, ustawa Prawo energetyczne w tekście jednolitym Dz.U. 2026 poz. 43.*

Skróty użyte na tej stronie (3)

Skrót	Co znaczy
kW	Kilowat: tysiąc watów, miara mocy; prawie cała moc pobrana przez serwery zamienia się w ciepło
SEP	Stowarzyszenie Elektryków Polskich: wydaje świadectwa kwalifikacyjne elektryków
URE	Urząd Regulacji Energetyki: organ, którego Prezes wydaje koncesje energetyczne i powołuje komisje kwalifikacyjne SEP

Po co to istnieje

Nazwa „uprawnienia SEP" przyjęła się w mowie potocznej, choć świadectwo nie jest dokumentem samego Stowarzyszenia Elektryków Polskich: wydaje je komisja kwalifikacyjna powołana przez Prezesa URE, a taka komisja może działać między innymi przy SEP, więc to skrót myślowy, który zostaje z nami przez całą tę książkę, bo tak mówi się na budowie, w zakładzie pracy i na szkoleniu. Świadectwo, o którym mowa, jest dokumentem wydawanym na podstawie ustawy Prawo energetyczne i wykonującego ją rozporządzenia, a jego istnienie ma jeden cel: oddzielić osoby, które wolno dopuścić do samodzielnej pracy przy urządzeniach mogących zabić prądem, wybuchem albo poparzeniem, od tych, które tej wiedzy jeszcze nie potwierdziły. Szczegóły przepisów, które to nakazują, rozwijamy na stronie Regulacje prawne — tutaj zajmujemy się tym, jak ten system jest zbudowany od strony osoby, która chce uprawnienia zdobyć albo sprawdzić, czy dana praca ich wymaga.

Pojęcie: świadectwo kwalifikacyjne. Dokument potwierdzający, że osoba zajmująca się eksploatacją albo dozorem nad określonymi urządzeniami, instalacjami i sieciami wykazała się przed komisją kwalifikacyjną wymaganą wiedzą. Świadectwo nie jest tym samym co dyplom szkoły czy zaświadczenie o odbytym szkoleniu — jest wynikiem odrębnego postępowania kwalifikacyjnego, które można powtarzać niezależnie od wykształcenia.

Grupy świadectw kwalifikacyjnych

Pojęcie: grupa uprawnień. Podział świadectw kwalifikacyjnych według rodzaju energii i typu urządzeń, których dotyczą — zanim zapytamy, jaki zakres czynności dane świadectwo obejmuje, musimy wiedzieć, do jakiej grupy urządzeń w ogóle się odnosi, bo osoba z uprawnieniami elektrycznymi nie ma automatycznie prawa dotykać instalacji gazowej i odwrotnie. Rozróżnia się trzy grupy.

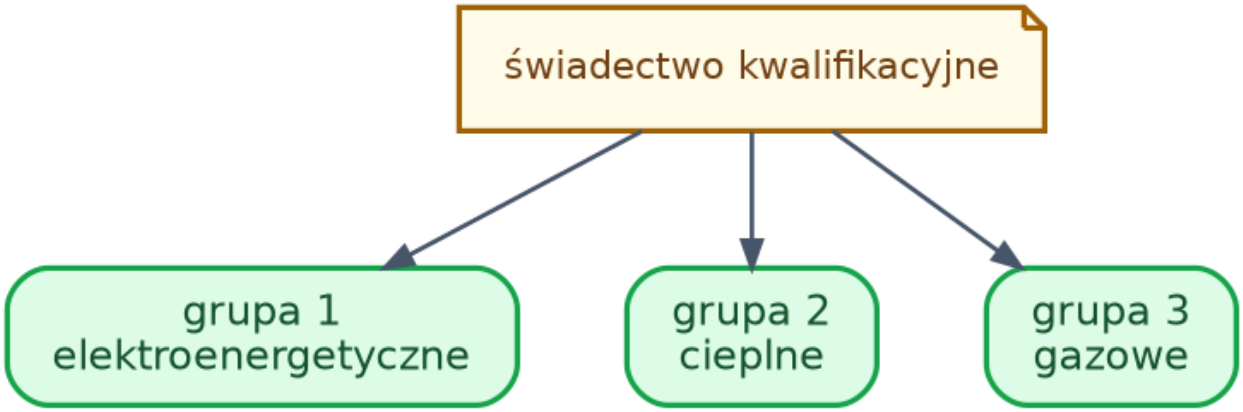

Trzy grupy świadectw kwalifikacyjnych według rodzaju energii (kliknięcie otwiera pełny rozmiar)

Grupa 1 obejmuje urządzenia, instalacje i sieci elektroenergetyczne, czyli te, które wytwarzają, przetwarzają, przesyłają i zużywają energię elektryczną. Dokładny wykaz pozycji zaliczanych do tej grupy określa dziś załącznik nr 1 do obowiązującego rozporządzenia z 2022 roku, i jest on obszerniejszy niż wykaz z poprzedniego, uchylonego już aktu z 2003 roku (tamten wymieniał dla grupy 1 dwanaście pozycji, obecny załącznik ma ich szesnaście). Dokładną, aktualną treść wykazu trzeba więc sprawdzić bezpośrednio w załączniku nr 1, a nie odtwarzać z pamięci starych notatek. Dla nas ważna jest jedna z tych pozycji: do grupy 1 należą urządzenia umożliwiające magazynowanie energii elektrycznej i jej wprowadzanie do sieci elektroenergetycznej o mocy wyższej niż 10 kW, a więc także duże magazyny energii, o których piszemy na stronie

Magazyny energii: nowe przepisy, bezpieczeństwo i co to znaczy dla serwerowni. Ogólny charakter grupy się nie zmienił: obejmuje ona między innymi urządzenia prądotwórcze, sieci i instalacje elektroenergetyczne różnych napięć, urządzenia elektrotermiczne, urządzenia do elektrolizy, sieci trakcyjne i oświetleniowe oraz aparaturę kontrolno-pomiarową powiązaną z tymi urządzeniami.

Grupa 2 dotyczy urządzeń cieplnych: kotłów, sieci ciepłowniczych, urządzeń wentylacyjnych i klimatyzacyjnych oraz podobnych instalacji przetwarzających i przesyłających ciepło; załącznik nr 1 wymienia dla niej dwadzieścia cztery pozycje. Grupa 3 dotyczy urządzeń gazowych: sieci gazowych, zbiorników, butli, instalacji spalających paliwa gazowe; dla niej załącznik wymienia piętnaście pozycji. Dokładny wykaz punktów dla obu tych grup, tak jak dla grupy 1, warto zweryfikować bezpośrednio w załączniku nr 1 do aktualnego rozporządzenia, zamiast opierać się na streszczeniu z pamięci.

Rozporządzenie, do którego się tu odwołujemy, to Rozporządzenie Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 1 lipca 2022 r. w sprawie szczegółowych zasad stwierdzania posiadania kwalifikacji przez osoby zajmujące się eksploatacją urządzeń, instalacji i sieci (Dz.U. 2022 poz. 1392), obowiązujące od 2 lipca 2022 r., wydane na podstawie art. 54 ust. 6 i 7 ustawy Prawo energetyczne. Zastąpiło ono Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 28 kwietnia 2003 r. (Dz.U. 2003 nr 89 poz. 828), które straciło moc z dniem wejścia w życie nowego aktu. Więcej o tym na stronie Regulacje prawne.

Uprawnienia E i D — eksploatacja i dozór

Pojęcie: uprawnienia eksploatacyjne (E). Świadectwo uprawniające do samodzielnego wykonywania prac przy urządzeniach danej grupy — obsługi, konserwacji, remontów, montażu i czynności kontrolno-pomiarowych. Osoba z uprawnieniami E pracuje bezpośrednio przy urządzeniu.

Pojęcie: uprawnienia dozorowe (D). Świadectwo uprawniające do kierowania czynnościami osób wykonujących prace eksploatacyjne oraz do sprawowania nadzoru technicznego nad eksploatacją urządzeń, instalacji i sieci. Osoba z uprawnieniami D nie musi sama wykonywać prac przy urządzeniu — organizuje pracę i za nią odpowiada.

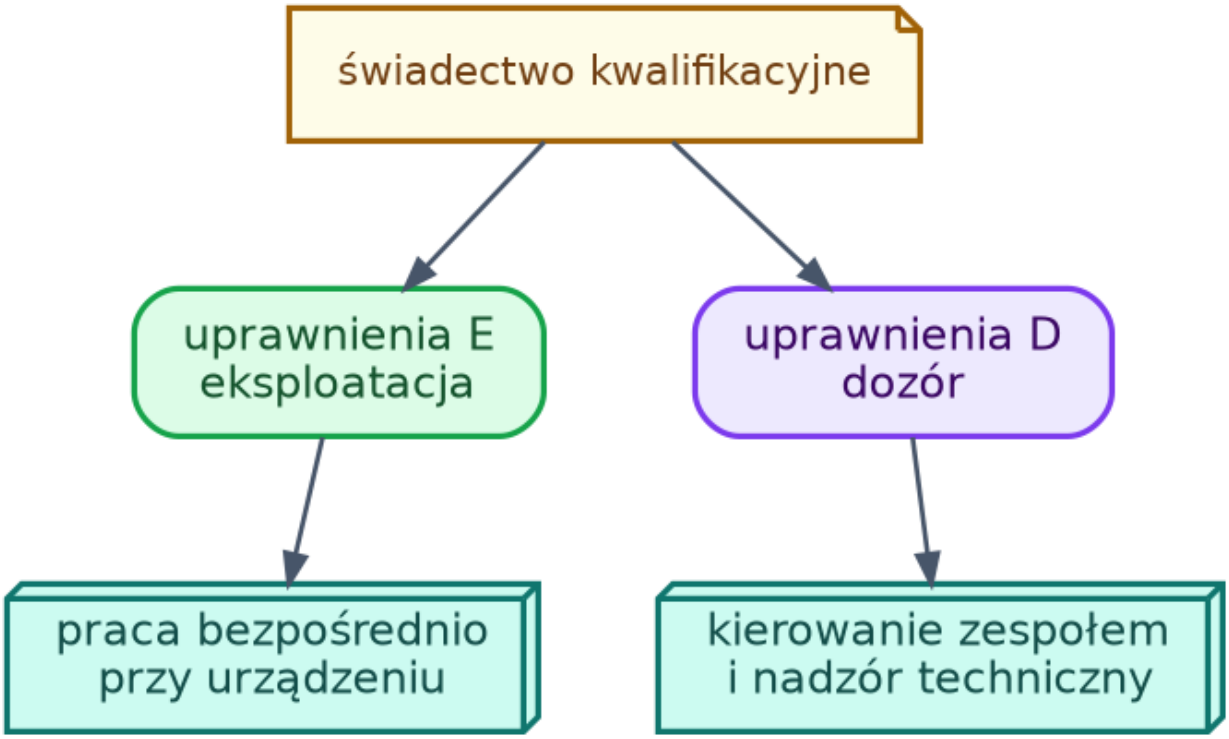

Uprawnienia E dotyczą pracy przy urządzeniu, uprawnienia D dozoru nad nią (kliknięcie otwiera pełny rozmiar)

Rozgraniczenie to nie jest naszą interpretacją — wynika wprost z podziału stanowisk przyjętego w rozporządzeniu, które rozdziela stanowiska osób wykonujących prace w zakresie obsługi, konserwacji, remontów, montażu i kontrolno-pomiarowym (stanowiska eksploatacji) od stanowisk osób kierujących czynnościami tych pierwszych oraz stanowisk pracowników technicznych sprawujących nadzór nad eksploatacją (stanowiska dozoru). Jedna osoba może posiadać oba rodzaje uprawnień naraz — dozór nie zastępuje eksploatacji ani odwrotnie, to dwa osobne postępowania kwalifikacyjne, choć często zdawane razem.

Zakres wiedzy wymaganej od osoby ubiegającej się o uprawnienia dozorowe jest szerszy niż od osoby ubiegającej się wyłącznie o uprawnienia eksploatacyjne — obejmuje między innymi przepisy dotyczące przyłączania urządzeń do sieci, dostarczania paliw i energii, prowadzenia dokumentacji technicznej i eksploatacyjnej, budowy urządzeń i norm technicznych, zasady postępowania w razie awarii oraz zasady dysponowania mocą urządzeń przyłączonych do sieci. Osoba ubiegająca się o uprawnienia eksploatacyjne wykazuje się węższym zakresem — zasadami budowy, działania i warunków technicznych obsługi urządzeń, instrukcją eksploatacji, warunkami prac kontrolno-pomiarowych i montażowych, przepisami bezpieczeństwa pracy oraz umiejętnością udzielania pierwszej pomocy.

Zakresy czynności

Świadectwo grupy i rodzaju (E albo D) nie daje nieograniczonego prawa do wszystkiego, co można zrobić przy danym urządzeniu — precyzuje je dodatkowo zakres czynności, wpisany do samego świadectwa. Rozporządzenie wyróżnia pięć takich zakresów.

Zakres	Co obejmuje
Obsługa	zmiana parametrów pracy obsługiwanych urządzeń, instalacji i sieci z zachowaniem zasad bezpieczeństwa i wymagań ochrony środowiska
Konserwacja	zabezpieczenie i utrzymanie należytego stanu technicznego urządzeń, instalacji i sieci
Remonty	usuwanie usterek, uszkodzeń oraz remonty urządzeń, instalacji i sieci w celu doprowadzenia ich do wymaganego stanu technicznego
Montaż	instalowanie i przyłączanie urządzeń, instalacji i sieci
Prace kontrolno-pomiarowe	ocena stanu technicznego, parametrów eksploatacyjnych, jakości regulacji i sprawności energetycznej urządzeń, instalacji i sieci

Osoba zdająca egzamin deklaruje we wniosku, w jakim zakresie chce uprawnienia posiadać, i to ten wybór — a nie sama grupa — determinuje, do jakich konkretnie czynności świadectwo ją uprawnia. Można mieć uprawnienia grupy 1 wyłącznie w zakresie pomiarowym, bez prawa do montażu, i będzie to w pełni zgodne z przepisami, jeśli wniosek i egzamin obejmowały tylko ten zakres.

Ważność świadectwa i odnowienie

Od nowelizacji ustawy Prawo energetyczne z 20 maja 2021 roku (Dz.U. 2021 poz. 1093), obowiązującej od 3 lipca 2021 roku, zasada ważności świadectw jest jednolita dla wszystkich posiadaczy: świadectwo kwalifikacyjne traci ważność po upływie pięciu lat od dnia jego wydania, niezależnie od tego, dla kogo dana osoba pracuje i czy przez ten czas w ogóle zajmowała się eksploatacją urządzeń objętych świadectwem. Po upływie tego terminu świadectwo po prostu przestaje obowiązywać z mocy prawa i trzeba przejść sprawdzenie kwalifikacji od nowa, tak jak przy pierwszym postępowaniu.

Niezależnie od tego pięcioletniego terminu ustawa przewiduje jeszcze jedną, odrębną podstawę do ponownego sprawdzenia kwalifikacji przed jego upływem: na wniosek pracodawcy, inspektora pracy, Prezesa URE lub innego właściwego organu, jeżeli stwierdzono, że eksploatacja urządzeń, instalacji lub sieci jest prowadzona niezgodnie z obowiązującymi je przepisami.

W starym akcie, uchylonym od 3 lipca 2021 roku, zasada pięcioletniego cyklu obowiązywała tylko osoby świadczące usługi na rzecz konsumentów oraz mikro, małych lub średnich przedsiębiorców, a dla pozostałych osób ponowne sprawdzenie wymagał dopiero wniosek pracodawcy złożony z powodu pięcioletniej przerwy w praktyce albo modernizacji urządzeń; egzaminowani mogą wciąż trafić na starsze materiały odwołujące się do tamtego podziału.

Świadectwa wydane przed nowelizacją bezterminowo albo na okres dłuższy niż pięć lat zachowały ważność na czas przejściowy, ale najpóźniej z dniem 3 lipca 2026 roku i tak utraciły moc, jeśli nie zostały wcześniej odnowione. Na dzień 4 października 2026 roku żadne bezterminowe świadectwo już więc nie obowiązuje.

Są też sytuacje, w których świadectwa nie trzeba mieć, ale przewiduje je rozporządzenie z 2022 roku (jego § 5), a nie ustawa. Wymóg świadectwa dla eksploatacji nie dotyczy czynności związanych z obsługą urządzeń elektrycznych o napięciu nie wyższym niż 1 kV i mocy nie wyższej niż 20 kW, jeżeli dokumentacja określa zasady obsługi, oraz urządzeń lub instalacji cieplnych o mocy nie wyższej niż 50 kW. Zwolnienie dotyczy więc wyłącznie obsługi: konserwacja, remont, montaż i czynności kontrolno-pomiarowe nadal wymagają świadectwa, a warunek dokumentacji musi być spełniony.

Komisja kwalifikacyjna i przebieg postępowania

Sprawdzenie spełnienia wymagań kwalifikacyjnych przeprowadza komisja kwalifikacyjna w formie egzaminu, a za samo sprawdzenie pobiera się opłatę od osoby kierującej wniosek o stwierdzenie kwalifikacji, w wysokości nie wyższej niż 10 procent minimalnego wynagrodzenia za pracę obowiązującego w dniu złożenia wniosku (przy płacy minimalnej 4806 zł brutto w 2026 roku to najwyżej 480,60 zł). To, przy jakich jednostkach powołuje się komisje kwalifikacyjne i kto je powołuje, określa dziś wprost ustawa, a nie rozporządzenie: komisje na okres pięciu lat powołuje Prezes URE, w przedsiębiorstwach energetycznych zatrudniających co najmniej dwieście osób wykonujących prace objęte przepisami albo przy stowarzyszeniach naukowo-technicznych zrzeszających co najmniej dwustu członków z odpowiednimi kwalifikacjami, a dla wojska i służb mundurowych właściwi ministrowie oraz szefowie odpowiednich agencji. Rozporządzenie wykonawcze do art. 54 ustawy określa natomiast między innymi tryb przeprowadzania egzaminu, wymagania wobec składu komisji (wykształcenie i doświadczenie przewodniczącego, zastępcy, członków i sekretarza), sposób wnoszenia opłat, warunki gromadzenia i przechowywania dokumentacji oraz wzór samego świadectwa kwalifikacyjnego. Komisje nie są więc jednym centralnym organem: działają przy różnych jednostkach organizacyjnych wskazanych w ustawie, a szczegóły formalne postępowania (dokumenty, sposób złożenia wniosku, forma weryfikacji wiedzy) ustala rozporządzenie.

□□ Ćwiczenia

1. Osoba ubiega się o świadectwo kwalifikacyjne grupy 1 w zakresie obsługi i konserwacji, bez zakresu montażowego. Czy taka osoba może zgodnie z prawem samodzielnie zainstalować nowe urządzenie elektroenergetyczne?

Odpowiedź

Nie. Zakres montażu — instalowanie i przyłączanie urządzeń, instalacji i sieci — jest odrębnym zakresem czynności od obsługi i konserwacji. Świadectwo uprawnia tylko do zakresów, które zostały w nim wskazane i zdane, więc bez zakresu montażowego osoba nie ma prawa samodzielnie instalować urządzenia, nawet jeśli ma uprawnienia w tej samej grupie.

2. Pracownik posiada świadectwo kwalifikacyjne grupy 1 w zakresie eksploatacji, wydane pięć lat temu, ale przez ten czas nie wykonywał żadnych prac przy urządzeniach elektroenergetycznych, bo zmienił stanowisko. Czy pracodawca może bez dodatkowych działań skierować go z powrotem do pracy przy tych urządzeniach?

Odpowiedź

Nie może. Świadectwo kwalifikacyjne traci ważność po upływie pięciu lat od dnia wydania, więc po pięciu latach jest ono już nieważne z mocy samej ustawy, niezależnie od tego, czy pracownik w tym czasie wykonywał prace przy urządzeniach czy nie. Pracodawca musi skierować go na nowe sprawdzenie kwalifikacji, zanim dopuści go do samodzielnej eksploatacji tych urządzeń. W starym, uchylonym już akcie podstawą do ponownego sprawdzenia kwalifikacji w takiej sytuacji był osobny przepis o pięcioletniej przerwie w praktyce, uruchamiany na wniosek pracodawcy; dziś świadectwo wygasa samo, niezależnie od przerwy w praktyce.

3. Czym różni się zakres uprawnień dozorowych od zakresu uprawnień eksploatacyjnych i dlaczego wymagana wiedza dla dozoru jest szersza?

Odpowiedź

Uprawnienia eksploatacyjne dotyczą osób wykonujących prace bezpośrednio przy urządzeniu — obsługę, konserwację, remonty, montaż i czynności kontrolno-pomiarowe. Uprawnienia dozorowe dotyczą osób kierujących czynnościami tych pracowników oraz pracowników technicznych sprawujących nadzór nad eksploatacją. Ponieważ osoba dozorująca odpowiada za organizację pracy, przyłączanie do sieci, dokumentację i dysponowanie mocą urządzeń przyłączonych do sieci — czyli za rzeczy wykraczające poza samo wykonanie czynności przy urządzeniu — zakres wymaganej wiedzy jest szerszy niż dla samej eksploatacji.

Powiązane: Regulacje prawne · Organizacja pracy przy urządzeniach elektroenergetycznych

Źródła: Ustawa z dnia 10 kwietnia 1997 r. Prawo energetyczne (Dz.U. 1997 nr 54 poz. 348), art. 54, https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=wdu19970540348 · Ustawa z dnia 20 maja 2021 r. o zmianie ustawy Prawo energetyczne oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2021 poz. 1093), https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20210001093 · Rozporządzenie Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 1 lipca 2022 r. w sprawie szczegółowych zasad stwierdzania

posiadania kwalifikacji przez osoby zajmujące się eksploatacją urządzeń, instalacji i sieci (Dz.U. 2022 poz. 1392), https://www.ure.gov.pl/download/9/12973/1392.pdf · Obwieszczenie Marszałka Sejmu z dnia 15 stycznia 2026 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy Prawo energetyczne (Dz.U. 2026 poz. 43), https://eli.gov.pl/eli/DU/2026/43 · Załącznik nr 1 do rozporządzenia z 2022 r.: wykaz grup (grupa 1: 16 pozycji, grupa 2: 24, grupa 3: 15), § 5 rozporządzenia: wyjątki od wymogu świadectwa

---

Revision #37
Created 2026-09-25 08:26:28 UTC by Tomasz Konieczny
Updated 2026-10-26 14:16:33 UTC by Tomasz Konieczny